

გ.ვ.ფ. ჰეგელი

G.W.F. Hegel

იესოს ცხოვრება

Das Leben Jesu

სახარების ჰარმონია
პირადი თარგმანის მიხედვით

გამომცემლობა „აქტი“

თბილისი / 2025

გ.გ.ფ. ჭეგელის იესოს ცხოვრება (1795) წარმოადგენს ერთგვარ ფილოსოფიურ ესსეს, სადაც იესო წარმოდგენილია არა როგორც ზეციური მხსნელი, არამედ როგორც მორალური მოძღვარი, რომელიც განასახიერებს გონებას, თავისუფლებასა და შინაგან რწმენას. ავტორი იესოს უპირისპირებს „პოზიტიურ რელიგიას“ – ფარისეველთა კანონმდებლობით გაჯერებულ რწმენას – და ქადაგებს გულიდან მომდინარე მრწამსს, რომელიც ეფუძნება მორალურ ავტონომიასა და უნივერსალურ სიყვარულს.

სასწაულები ჭეგელისათვის მეტაფორულია – ისინი გამოხატავენ ეთიკურ ჭეშმარიტებებს და არა ზებუნებრივ მოვლენებს. იესოს სწავლება ხაზს უსვამს ინდივიდისა და უნივერსალური მორალური კანონის ერთობას. ტექსტი მთავრდება ჯვარცმით, რა ყოველივეც ხაზს უსვამს ჭეგელის ინტერესს ისტორიული ცნობიერების მიმართ თეოლოგიური დოქტრინის საპირწონედ.

ნაწარმოები გახლავთ ჭეგელის ადრეული მცდელობა, შეარიგოს რწმენა და გონება, მითი და მორალი, პირადი სინდისი და საზოგადოებრივი ნორმები.

ითარგმნა გამოცემის მიხედვით:
Verlegt bei Eugen Diederichs Jena 1906

მთარგმნელი: დავით ცომაია
გამომცემელი: გიზო ცაცუა

გამომცემლობა „აქტი“, 2025
ვებგვერდი: AKTI.GE

© გამომცემლობა „აქტი“

ISBN 978-9941-8-8213-5

სარჩევი

უცხოური გამოცემის რედაქტორის წინასიტყვა.....	5
სახარების ჰარმონია პირადი თარგმანის მიხედვით.....	17
თეოლოგიური ფრაგმენტები.....	100
ობიექტურ მცნებათა გაუქმება წეს-ჩვეულებების მიერ.....	111
იესოს ქცევა იუდეველური კანონების.....	116
ობიექტურობის წანააღმდეგ.....	116
დაპირისპირებულთა გაერთიანება სიყვარულში.....	135
იუდეველთა ისტორიული განვითარება.....	143
ღვთისა და კაცის ძე.....	166
ბედისწერა და მისი მშვიდობისმყოფელობა.....	194
იესო განუდგება საკუთარ ხალხს.....	212
იესოს მორალი.....	218
იესოს ქცევა სამყაროს მიმართ.....	260
იუდეველთა მონა-მსახურება.....	264
მოციქული.....	279

უცხოური გამოცემის რედაქტორის წინასიტყვა

1793 წლის შემოდგომაზე, საკანდიდატო გამოცდის ჩაბარების შემდეგ, ჰეგელმა მიატოვა ტიუბინგენის სემინარია, რამდენიმე კვირა მშობლიურ შტუდგარდში გაატარა, შემდეგ კი ბერნელი პატრიციუსის, ბატონ შტაიგერ ფონ ჩუგის კერძო რეპეტიტორად დაიწყო მუშაობა, რომელსაც 1796 წლის ბოლომდე იკავებდა. იმ დროს შელინგისთვის ჰეგელის მიერ დაწერილი წერილებიდან ირკვევა, რომ ჰეგელი ბერნში თავისი თანამდებობით ძალიან დაკავებული იყო: „მე სრულიად უსაქმური არ ვარ, მაგრამ ჩემი ზედმეტად ჰეტეროგენული და ხშირად შეწყვეტილი საქმიანობა ხელს მიშლის რაიმე ღირებულის მიღწევაში.“ ამას ემატებოდა ბერნში, და კიდევ უფრო მეტად სოფლად, საკითხავი მასალის ნაკლებობა, რადგან გაზაფხულსა და ზაფხულში ბატონი შტაიგერის ოჯახი ჩუგის ციხესიმაგრეში, ერლახის საგრაფოში, ბილის ტბაზე ცხოვრობდა. „ყველა წიგნისგან ჩემი დისტანცია – წუწუნებდა ჰეგელი, – და ჩემი დროის შეზღუდვები არ მაძლევს საშუალებას, რომ ბევრი იდეა გავაგრძელო, რომელსაც თან ვატარებ“. ეს ხსნის ჰეგელის მიერ ამ პერიოდში დაწერილი ჩანაწერების ფრაგმენტულ ბუნებას, რომლებიც ნაწილობრივ რელიგიის ბუნებასა და პოპულარული რელიგიის შესაძლებლობას ეხება, ნაწილობრივ კი ქრისტიანულ დოქტრინასა და იესოს პიროვნებას.

მხოლოდ ამ ფრაგმენტების რამდენიმე ჩაწერის შემდეგ დაწერა ჰეგელმა „იესოს ცხოვრება“ 1795 წლის გაზაფხულზე.

განმანათლებლობამ ჰეგელი უვნებელი არ დატოვა. ის ძალიან ერიდებოდა საეკლესიო დოგმას, „დაუდევრობის სისტემაში“ მოსაწყენ დაჟინებას და მთლიანად ლესინგის შეხედულებებს მიჰყვებოდა, როდესაც ქრისტიანული რელიგიის დაუმთავრებელი ექსპოზიციის შემდეგი შესავალი დაწერა: „რაც შეეხება თავად საკითხს, ქრისტიანული რელიგიის სხვადასხვა ფორმის, მოდიფიკაციისა და სულისკვეთების შესახებ: ყველა ჭეშმარიტი რელიგიისა და ასევე ჩვენი რელიგიის მიზანი თუ არსი ადამიანური მორალია და ქრისტიანობის ყველა კონკრეტული სწავლება, მათი გავრცელების ყველა საშუალება, მოვალეობის ყველა მნიშვნელობა და სხვა არსებითად თვითნებური ქმედებები უნდა შეფასდეს ამ მიზანთან მათი ახლო ან შორეული კავშირის მიხედვით, მათი ღირებულებისა და სიწმინდის თვალსაზრისით“. რელიგიის მთავარი ღირებულება მისთვის სუბიექტურ გრძნობაში ჩანდა: „რამდენად უნდა შეფასდეს რელიგია? როგორც სუბიექტური თუ როგორც ობიექტური? უპირატესად შეგრძნების თვალსაზრისით? ობიექტური რელიგია, უფრო სწორად, თეოლოგიაა. – ყველაფერი სუბიექტურ რელიგიაზეა დამოკიდებული. სინამდვილეში, მას აქვს ნამდვილი ღირებულება. თეოლოგები შეიძლება კამათობდნენ დოგმებზე, იმაზე, თუ რა ეკუთვნის ობიექტურ რელიგიას, ამ წინადადებების უფრო ზუსტ განმარტებებზე; ყველა რელიგია ეფუძნება რამდენიმე ფუნდამენტურ წინადადებას, რომლებიც ამჟამად მეტნაკლებად შეცვლილია, დამახინჯებულია და წმინდად არის წარმოდგენილი სხვადასხვა რელიგიაში და წარმოადგენს ყველა რწმენის, ყველა იმედის საფუძველს, რომელსაც რელიგია გვთავაზობს. როდესაც რელიგიაზე ვსაუბრობ, აბსოლუტურად ვაშორებ ყოველგვარ მეცნიერულ ან, უფრო სწორად, მეტაფიზიკურ ცოდნას ღმერთის, ჩვენი და მთელი სამყაროს მასთან ურთიერთობისა

და მისთანანის შესახებ. ასეთი ცოდნა, რომელიც მხოლოდ მობროვნე ინტელექტს ეხება, თეოლოგიაა და არა რელიგია. ობიექტურ რელიგიაზე მხოლოდ იმდენად ვსაუბრობ, რამდენადაც ის სუბიექტური რელიგიის კომპონენტს წარმოადგენს“. 1796 წელსაც კი, როდესაც მისი ისტორიულად აღდგენის განცდა გაუჩნდა, მან გარკვეულწილად სამართლიანობა მიანიჭა პოზიტიურ რელიგიას თავის ტრაქტატში – „გონების რელიგიის ურთიერთობის შერწყმა პოზიტიურ რელიგიასთან“ – თუმცა ის ხაზს უსვამდა არა დოგმატურ, არამედ ფსიქოლოგიურ ღირებულებას; იგი მას ადამიანის გულის მოთხოვნილებებიდან ხსნიდა და გამართლებულად მხოლოდ პოპულარულ რელიგიას მიიჩნევდა. ის იმდენად ეწინააღმდეგებოდა ყოველგვარ დოგმატიზმს, რომ ებრძოდა იმასაც კი, რაც განმანათლებლობიდან მომდინარეობდა, კერძოდ, კანტისეული მორალიზმის დოგმატიზმზე დაბრუნების ტენდენციას; ეთიკოთეოლოგია მას ფიზიკურ თეოლოგიამდე მიჰყავდა: „გამოცხადების კრიტიკით ფიხტემ უდავოდ გააღო კარი იმ სისულელისკენ, რომელზეც თქვენ წერთ, ის ზომიერად იყენებდა მას, მაგრამ მას შემდეგ, რაც მისი პრინციპები მტკიცედ იქნა მიღებული, თეოლოგიური ლოგიკისთვის მიზნის ან ჯებირის დასახება აღარ შეიძლება“. ის ღვთის სიწმინდიდან გამომდინარე მსჯელობს, თუ რა უნდა და რა არ გააკეთოს მან თავისი მორალური ბუნების ძალით და ამით დოგმატიკაში დამტკიცების ძველი წესი აღადგინა.

ამგვარად, ჰეგელი გასცდა განმანათლებლობის ეპოქას. განმანათლებლობა კვლავ შეიცავდა ბევრ ინტელექტუალურ და პოზიტიურ ღირებულებებსა და პრაქტიკული გამოყენების მრავალ მორალურ სტანდარტს. თუმცა, ჰეგელის თვალსაზრისი არ იყო დისკურსული, არამედ ინტუიციური ცოდნას ეფუძნებოდა. ეს ნათლად ჩანს, მაგალითად – მის „იესოს ცხოვრებაში“, იოანეს სახარების დასაწყისის განხილვიდან, სადაც ნათქვამია: ‘თავდაპირველად იყო ლოგოსი, ლოგოსი იყო ღმერთთან და ღმერთი იყო ლო-

გოსი'. თუმცა, ჰეგელის აზრით, ეს განცხადებები არ უნდა იქნეს გაგებული, როგორც ჩვეულებრივი განსჯა, რომელშიც პრედიკატი ემატება სუბიექტს; პრედიკატი და სუბიექტი ერთი და იგივეა, არსება, ცოცხალი არსება, რადგან ღვთაებრივის რეფლექსის სახით გამოხატვა აბსურდული იქნებოდა. ანალოგიურად, ღმერთის ურთიერთობა სამყაროსთან არ არის მკვდარი კავშირი, არ არის რაციონალურისა და ცოცხალი სამყაროს დაპირისპირება, არამედ კავშირი, რომლის გაგებაც მხოლოდ ცოცხალი კავშირის სახით შეიძლება და რომელშიც ადამიანების ურთიერთობებზე მხოლოდ მისტიკურად შეიძლება საუბარი. ამიტომ, იესოს შეეძლო საკუთარი თავისთვის ღვთის ძე ეწოდებინა; ძისა და მამის ეს ურთიერთობა არ არის უბრალოდ კავშირი კონცეფციაში, არამედ ცოცხალი არსებების ცოცხალი ურთიერთობა, თანაბარი სიცოცხლე, უბრალოდ ერთი და იგივე არსის მოდიფიკაციები. ღვთის ძე იგივე არსებაა, რაც მამა, რა თქმა უნდა, დამახასიათებელია რეფლექსიის თითოეული აქტისთვის, მაგრამ ასევე დამახასიათებელია მხოლოდ ერთი ასეთი აქტისთვის. იმავე გაგებით, ჰეგელი უარყოფდა სასწაულებს. ის არ ცდილობდა მათი ინტელექტუალური რეფლექსიის გზით წარმოჩენას, შესაძლოა, ისე როგორც იესოს მოწაფეებისთვის გაუგებარ ბუნებრივ მოვლენად: ის უარყოფდა მათ უბრალოდ იმიტომ, რომ ისინი ეწინააღმდეგებოდნენ გონებას. როგორც ინდივიდუალურ მოვლენაში, მას სჯეროდა, რომ ღვთაებრივი ვერ გამოავლენდა თავს, რადგან ღვთაებრივი არ არის ის, რაც ხდება, არამედ საგნების უნივერსალურობა. დამამცირებელი იქნებოდა სასწაულების ეგზეგეტიკურად ახსნის მცდელობა, რადგან სასწაულების დამცველებთან გაგების სფეროში ჩასვლით, ადამიანი ძირს უთხრის გონების ავტონომიას: „რადგან მაშინაც კი, თუ ვინმეს შეეძლო ეჩვენებინა, რომ თითოეული სასწაული ბუნებრივად შეიძლება აიხსნას, დამცველს უკვე ძალიან ბევრი დაუთმო. არგუმენტის გაგების სამსჯავროს წინაშე წარდგენა ამტკი-

სახარების ჰარმონია პირადი თარგმანის მიხედვით

დასაბამიდან სიბრძნე იყო ღმერთთან, იგი ღმერთთან ერთად იჯდა ტახტზე და თავად გახლდათ ღმერთი. მან შექმნა ყოველივე და არსებულიდან მის გარეშე არაფერი გაჩენილა. ეს სიბრძნე ერთიანია ღვთის მაცოცხლებელ ძალასთან, რომელმაც უკვე განათლა კაცობრიობა. მხოლოდ ძველ აღთქმაში ადამიანებმა ვერ გაიგეს ღვთაებრივი სხივი მანამ, სანამ იოანე [ნათლისმცემელი] არ მოამზადებდა მის გამოჩენას იესოში (იოანე 1:14). იესოს მორალურ-სულიერი სიდიადე და დიდებულება – მის ყველა მოწაფესა და თაყვანისმცემელს შეეძლო დარწმუნება ამ ყოველივეში პირადი ურთიერთობებიდან გამომდინარე.

(იოანე 2:19) ‘დაანგრეთ ეს ტაძარი, რომელიც თითქმის ნახევარი საუკუნის განმავლობაში შენდებოდა! მე მას სამ დღეში ავაშენებ!’ ესე იგი, ‘ამ ტაძარს, თქვენი თეოკრატიის პალადიუმს, ნახევარი საუკუნე დასჭირდა, ხოლო ჩემი კონცეფცია არცერთ ტაძარს არ ეფუძნება და უფრო მოკლე დროშია დაარსებული!’

(მათე 10:23; ლუკა 9:20) ‘ბევრი თქვენგანი იქნება მოწმე, რომ ჩემი ზნეობრივი მოძღვრება ღმერთის შესახებ გადასწონის იუდაიზმის სახელმწიფო რელიგიას’. ... (მათე 19:28) იესოს დიდებულ ტახტზე ჯდომა ასევე გამოხატავს მის უხილავ მმართველობას მისი რელიგიის ტემშარიტებისა და ღვთაებრიობის მეშვეობით... (ლუკა

22:30,69; მათე 26:63) ‘ტეშმარიტად, მე ვარ ქრისტე, არა პოპულარული მესია, რომელსაც თქვენ ელოდით, არამედ მხოლოდ უმაღლესი ზნეობრივი ცხებული, რომელმაც დააარსა ახალი რელიგია და რომელიც მალე, ზეციური დიდებით ამალღებული, გამოგეცხადებათ, როგორც თქვენი ბოროტებისა და სიკიუტის მსაჯული’.

(ლუკა 4:4) ადამიანს არ სჭირდება მიწიერი სიკეთეები ბედნიერი ცხოვრებისთვის, უკეთესია სიბრძნისა და სათნოების სულიერი სიკეთეები.

(იოანე 1) სუფთა გონება, რომელსაც შეზღუდვა არ შეუძლია, თავად ღვთაებაა. ამრიგად, სამყაროს გეგმა გონებით არის მოწესრიგებული. ის ხშირად დაბინდულა, მაგრამ არასდროს გამქრალა სრულად; სიბნელეშიც კი, მისი სუსტი სხივი ყოველთვის შენარჩუნებულია.

იუდეველებს შორის სწორედ იოანე ახსენებდა ადამიანების ღირსებას, რომელიც მათთვის უცხო არ უნდა ყოფილიყო, არამედ რომელიც მათ საკუთარ ნამდვილ „მე“-ში უნდა ეძებნათ, არა თავიანთ წარმომავლობაში, არა ბედნიერებისკენ სწრაფვაში, არა უაღრესად პატივცემული ადამიანის მსახურებად ყოფნაში, არამედ იმ ღვთაებრივი ნაპერწკლის განვითარებაში, რომელიც მათ მინიჭებული აქვთ და რომელიც მოწმობს, რომ ისინი, ამალღებული გაგებით, თავად ღვთაებისგან წარმოიშვნენ. გონების განვითარება ტეშმარიტებისა და სიმშვიდის ერთადერთი წყაროა, რომლის ფლობასაც იოანე არ აცხადებდა ექსკლუზიურად, მაგრამ რომლის აღმოჩენაც ყველა ადამიანს შეუძლია საკუთარ თავში. თუმცა ქრისტემ უფრო დიდი დამსახურება მოიპოვა კაცობრიობის დამახინჯებული მაქსიმების გაუმჯობესებისა და ღვთის ტეშმარიტი მორალისა და განწმენდილი თაყვანისცემის აღიარებისთვის.

ის იუდეის სოფელ ბეთლემში დაიბადა. მისი მშობლები იყვნენ იოსები და მარიამი (რომლებიც გალილეის ხაზარეთში ცხოვრობდნენ, მაგრამ ავგუსტუსის ბრძანებით ებრაელი ხალხის მიერ შედგენილ სიაში ჩასაწერად ბეთლემში, იოსების ოჯახის წინაპ-

რების სამშობლოში, მოუწიათ გამგზავრება). მან თავისი წარმომავლობა დავითამდე მიაკვლია, იუდეველთა წეს-ჩვეულების მიხედვით, რომლებიც დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ გენეალოგიებს. იესო წინადაცვეთილი იქნა ებრაული კანონის მიხედვით დაბადებიდან რვა დღის შემდეგ. (ლუკა 2:21).

მისი აღზრდის შესახებ არაფერია ცნობილი, გარდა იმისა, რომ მან ადრეულ ეტაპზე (ლუკა 2:41) გამოავლინა რელიგიური საგნებისადმი უჩვეულო გაგებისა და ინტერესის კვალი. ამის ერთი მაგალითია მოყვანილი: თორმეტი წლის ასაკში ერთხელ ის სახლიდან გაიქცა, რამაც მის მშობლებს დიდი ტანჯვა მოუტანა, მაგრამ ის იერუსალიმის ტაძარში მღვდლებს შორის იპოვეს, რომლებიც გააოცა თავისი ცოდნითა და განსჯით, რაც უჩვეულო იყო მისი ასაკისათვის. მისი განათლების შესახებ იმ დრომდე, სანამ თავად განათლებულ ადამიანად და მასწავლებლად ჩამოყალიბდებოდა, მისი განვითარების ყველაზე შესანიშნავი პერიოდის შესახებ ოცდაათი წლის ასაკამდე, ჩვენამდე მხოლოდ შემდეგმა ინფორმაციამ მოაღწია: რომ ის (ლუკა 3; მათე 3) გაეცნო ზემოთ ხსენებულ იოანეს, რომელიც თავს ნათლისმცემელს უწოდებდა, რადგან მას ჩვევად ჰქონდა, მოენათლა ისინი, ვინც მის მოწოდებას რეფორმაციად მიიღებდა. ამ იოანეს შინაგანი მოწოდება ჰქონდა, რომ თანამემამულეების ყურადღება მიეპყრო უფრო მაღალ საქმეებზე, ვიდრე უბრალოდ სიამოვნებაზე, უკეთეს მოლოდინებზე, ვიდრე იუდეის სამეფოს ყოფილი დიდების აღდგენაა. ადგილი, სადაც ის ასწავლიდა და ცხოვრობდა, ჩვეულებრივ, შორეული რეგიონი იყო და მისი სხვა საჭიროებები ძალიან მარტივი იყო. მისი სამოსი შედგებოდა აქლემის ბეწვის მოსასხამისგან, რომელსაც ტყავის სარტყელი ჰქონდა, საკვები კალიებისგან, რომლებიც ამ ადგილებში საკვებად ვარგისია, და ველური ფუტკრის თაფლისგან. მისი სწავლების შესახებ ზოგადად ცნობილია მხოლოდ ის, რომ ის ხალხს გულის შეცვლისკენ მოუწოდებდა, რათა საქმე-

ეებით დაემტკიცებინა, რომ ებრაელები, რომლებსაც აბრაამის შთამომავლობის გამო ეს არ სჭირდებოდათ ღვთაების სიამოვნებისთვის, ცდებოდნენ. როდესაც მასთან მისულები მონანიებას ავლენდნენ თავიანთი შეხედულების გამო, იგი ნათლავდა მათ – სიმბოლური აქტი, რომელიც, საკუთარი უწმინდურების ჩამო-ბანის მსგავსად, გარყვნილი ხასიათის მიტოვებაზე მიუთითებდა. ამიტომ, იესოც მივიდა მასთან და მის მიერ მოინათლა. თუმცა, როგორც ჩანს, იოანე არ ამაყოფიდა მოწაფეების ყოლით, რადგან, როდესაც მან იესოში აღმოაჩინა ის დიდი ნიჭი, რომელიც შემდგომში გამოავლინა, მან დაუდასტურა, რომ მას არ სჭირდებოდა ნათლობა, და სხვებსაც დაავალა, იესოსთვის მიემართათ და მისგან ესწავლათ. მოგვიანებით მან ასევე დაადასტურა თავისი სიხარული, როდესაც გაიგო, რომ იესოს ამდენი მსმენელი ჰყავდა და ამდენს ნათლავდა. მიუხედავად ამისა, იგი თავად მასთან არ მოინათლა, არამედ მხოლოდ მისი მეგობრები.

საბოლოოდ, იოანე ჰეროდეს, იმ მხარეების მმართველისა და ერთი ქალის, შელახული ამპარტავნების მსხვერპლი გახდა. მან გაკიცხა ჰეროდეს კავშირი ჰეროდისთან, ჰეროდისა რძალთან, და ამიტომ დააპატიმრა. თუმცა, ჰეროდემ ვერ გაბედა მისი სრულად მოხსნა, რადგან ხალხი მას წინასწარმეტყველად თვლიდა. ერთხელ, როდესაც მან თავის დაბადების დღეზე ბრწყინვალე ნადიმი გამართა და ჰეროდისა ერთ-ერთმა ქალიშვილმა ცეკვაში ნიჭი გამოავლინა, ჰეროდე იმდენად აღფრთოვანებული იყო, რომ ნება დართო მას, მისთვის წყალობა ეთხოვა და თუ ეს მისი სამეფოს ნახევარი იქნებოდა, ის მას შეუსრულებდა. დედამ, რომლის შელახულ ამპარტავნებასაც აქამდე იოანეს წინააღმდეგ შურისძიება ამოძრავებდა, ქალიშვილს დაავალა, იოანეს სიკვდილი ეთხოვა. ჰეროდეს არ ეყო გამბედაობა, დაეჯერებინა და სტუმრების წინაშე ეჩვენებინა, რომ მის სიტყვებში დანაშაული არ შედიოდა, შედეგად ქალწულმა იოანეს თავი თასით მიიტანა,